

31.

Katalog:

Berilo 2, str.25

- začetki slovenske novele
- značajevka

JOSIP JURČIČ: TELEČJA PEČENKA

Začetki slovenske novele:

Prave krajše pripovedne zvrsti so se razvile proti sredi 19. stoletja in po letu 1848. Sem prištevamo tudi novelo. Posebnega pomena so Jurčičeve kratke zgodbe in značajevke, v katerih je podobno kot Jenko prikazoval posebneže, vendar že iz mestnega sveta. Taka je tudi zgodba Telečja pečenka. Glavna pripovedna oseba je posebnež z značajsko napako, zato odljuden, nesposoben normalnega stika z drugimi, podoben Jenkovemu Tilki in Jeprškemu učitelju. Tudi zdaj je dogodek preskromen za pravo novelo, čeprav ima »telečja pečenka« vlogo predmeta, okoli katerega se plete dogajanje. Namesto o noveli lahko ob Telečji pečenki govorimo o črtici.

Značajevka:

Je kratka zgodba, lahko tudi novela, ki ima v središču pripovedno osebo s posebnim, čudaškim ali celo patološkim značajem, tako da se dogajanje zaplete in razplete okoli njene posebne usode. Osrednji lik te novele je avtor zarisal skrajno realistično, tako je tudi skromno okolje. Malomeščanskemu svetu ustreza tudi njegova ideja: junak, ki si na svetu ne želi ničesar drugega, kot v miru pojesti svojo telečjo pečenko, je žrtev lastne omejenosti.

Vsebina:

Bitič je 50-letni upokojeni oficir, za katerega nihče ne ve, pod katerim generalom je služil. Imel je zelo majhno pokojnino, s katero je komaj shajal, vendar dovolj veliko, da si je lahko vsak dan privoščil svojo telečjo pečenko. Vsak večer je Bitič prišel v krčmo pri Zeleniku, kjer je imel svoje stalno mesto. Bil je ravnodušen in se ni menil za ostale, razveselila ga je le telečja pečenka, ki mu jo je natakarica vsak večer postavila na mizo. Pripovedovalec natančno opisuje potek njegovega hranjenja (kako si priveže serveto okrog vratu...). Ko poje pečenko, se odpravi domov. Ko je nekoč na hodniku, skozi odprta kuhinjska vrata opazi, kakšna umazana kuharica mu pripravlja pečenko. To mu jo tako zagnusi, da nikoli več ne gre v gostilno. Vsi njegovi nadaljnji poskusi, da bi prišel do telečje pečenke (lastne kuharske umetnije in poskus, da bi se poročil) spodlete in od žalosti se tako močno napije, da ga zadane kap.

Odlomek je iz začetnega dela.

Spoznamo Bitiča (duševno reven, banalen) in njegovo uživanje telečje pečenke (humorni in posmehljivi avtorjevi komentarji). »Znači ga dejanje«, kot je to zahteval Levstik.